

ELFELEDETT NAGYSÁGOK • Joe Fritz

A mindig kifogástalan eleganciájú Fritz Józsi 1997-ben Bohém-tag is volt. Rendkívül népszerű, minden szempontból egyéni stílusú klarinétos, jelenleg saját zenekarával (Joe Fritz Band) és különböző formációkkal hallható, főként Budapesten. Rengeteget tud a jazzről zenész és történész szemmel egyaránt, rovatában egy-egy kevésbé ismert kiváló zenésszel foglalkozik.

A „jó testvérek” Tommy és Jimmy Dorsey

 Noha a swingkorszak nagy big bandjei között szinte mindig találkozhatunk a két úriember nevével, a mai swingválogatások nem mindig a sztárzenekarok közé emelik a két legenda munkásságát.

Ez alatt azt értem, hogy a Dorsey-testvérek végezték a dolgukat a maga rendje és módja szerint, de a korszakokban nem tettek semmi egetverően izgalmasat azon a téren, hogy a mai jazztörténészek kiemelten foglalkozzanak velük. Nem alkalmaztak fekete énekesnőket, nem vezettek zenekart a háborús övezetekbe, mint Artie Shaw vagy Benny Goodman, és meg sem haltak a kontinensen, mint Glenn Miller. Szóval tulajdonképpen nem is érdekesek jazz- és társadalmi szempontból. Én azért szeretnék rólok megemlékezni, mert személyes indíttatás vezet.

Jimmy és Tommy Dorsey közül kétségkívül a pozanos Dorsey a közismertebb, és a téves elképzelések ellenére a jóképű Jimmy volt az idősebb testvér. Valahogy én mégis a klarinétos-szaxofonos Jimmy nevét és játékát hallottam először. A '80-as évek végén a Magyar Rádióban volt egy műsor, melynek az „Amerikából jöttem” címet adták, és a swing nagy zenészeit mutatta be.

Ez a műsor Jimmy Dorsey *Contrasts* című dalával kezdődött, életem első kazettái között volt. Másrészt visszacseng a fülemben Pap József tanár úr jellemzése, miszerint Jimmy olyan jó szaxofonos volt, mint Charlie Parker, csak nem divat lekottázni azt a stílust, így csak hallgatni, de elemezni nem szokták.

Ez a testvérpár a legellentmondásosabb életet élte a zenei testvérek közül. Az 1904-ben és 1905-ben született fiúk már egészen fiatalon kitűntek zenei intelligenciájukkal, és hamar zenekarokba kerültek, de saját nevük alatt is működtek. Tommy már 1922-ben megnősült: 17 évesen elvett egy 16 éves lányt, akitől 2 gyereke is lett, ez a házasság egészen addig tartott, mígnem viszonyt kezdett egyik énekesnőjével, és az ezt követő időszakban sorra jöttek a házasságok – szám szerint öt.

A két testvér közötti különbség zeneileg abban rejlik, hogy míg Tommy szerette a kiváló zenészeire és énekesekre építeni a zenekari hangzást, Jimmy saját virtuóz játékát akarta kísérettel megtámogatni. Ebből lettek az állandó viszályok kettejük között, és így történhetett meg az, hogy szinte alig élte meg a pár hónapos működést a Dorsey Brothers Orchestra, habár volt bőven próbálkozásuk az évtizedek alatt...

Jimmy a '30-as években rengeteg kottát adott ki, és nagyon sok énekes felvétellel is népszerűsített akkori slágereket, mint például az *Amapola*, vagy a *Brasil*. Kiváló szaxofonjátéka mellett klarinétozása is jellemzően virtuóz volt, bár a korszaknak ellentmondva még Albert rendszerű hangszert használt, amit ebben az időben már elavultnak tekintettek. Mindeközben zenekaraival megannyi hollywoodi produkcióban feltűnt Abbott és Costello partnereként, egyes filmekben még színészi tehetségét is megcsillogtatta.

Tommy ezzel szemben állandóan megtöltötte zenekarát az éppen feltörekvőben lévő fiatal szólistákkal. Dodo Marmarosa zongorista, Buddy DeFranco klarinétos, Buddy Rich és Louie Bellson dobosok mind megfordultak az együttesben, bár hamar el is hagyták azt, ugyanis Dorsey nem engedte a saját szólistákat játszani, csak ami a lemezfelvételeken elhangzottakról le lett kottázva. Így a modernista játékosok csak némi ízt tudtak belecsempészni a

koncertekbe. Tommy bársonyos pozan hangja jellemzően uralta a korszakot, bár Glenn Miller mellett sokáig nem lehetett kilépnie az árnyékból. Közben Jimmy bankot robbantott azzal, hogy felfedezte a fiatal, bársonyhangú énekest, Bing Crosbyt.

Tommy-nak nem volt választása, és tehetségkutató versenyeket szponzorált a várt siker érdekében. Várakozása jól sült el. A Tommy Dorsey Orchestra 1941-ben bemutatta a nők új bálványát, akit úgy hívtak: Frank Sinatra.

A testvérek ezzel a két énekesel gyakorlatilag megalapozták a jövőjüket, amelyet azonban egyáltalán nem tudtak teljessé tenni. Gyakran nyilvános helyen is összeverekedtek.

Tommy, az öccs 1956-ban evett egy nehéz vacsorát, majd bevette szokásos altatóit, és többé nem ébredt fel... Jimmy átvette a zenekar vezetését, de egy évvel később, 1957-ben ő is távozott a színpadról.

Jimmy és Tommy Dorsey élete és munkássága rengeteg kérdőjelet hagyott a jazztörténelemben, és mégis teljesen a helyükön lehet kezelni azokat. A szegmensben vannak máig, a különzők között. A szaxofonos kortársak közül a legtöbben Benny Cartert vagy Johnny Hodgest említik, a pozanosok közül pedig Glenn Millert vagy Jack Teagardent, a Dorsey-k mindig csak a második vonalban jelennek meg. De kaptunk tőlük egy Sinatrát és egy Crosbyt. Azért ez sem kevés.

